

SLOVENSKÁ ŠTATISTIKA a DEMOGRAFIA

SLOVAK STATISTICS
and DEMOGRAPHY

2/2014

ročník/volume 24

Recenzovaný vedecký časopis so zameraním na prezentáciu moderných štatistických a demografických metód a postupov.

Scientific peer-reviewed journal focusing on the presentation of modern statistical and demographic methods and procedures.

Článok/Article: 5

Typ článku/Type of article: vedecký článok/scientific article

Strany/Pages: 67 – 80

Dátum vydania/Publication date: 15. apríl 2014/April 15, 2014

Róbert VLAČUHA
Štatistický úrad SR

STRATÉGIA EURÓPA 2020 – CHUDOBA A SOCIÁLNE VYLÚČENIE

STRATEGY EUROPE 2020 – POVERTY AND SOCIAL EXCLUSION

ABSTRAKT

Jedným z piatich cieľov Európskej únie je znížiť počet Európanov ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením o 25 % do roku 2020, čo znamená zníženie približne o 20 miliónov obyvateľov. V príspevku sa venujeme vývoju miery chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku a v rámci EÚ v rokoch 2008 až 2012.

ABSTRACT

One of five main goals of European Union is to reduce number of Europeans at poverty and social exclusion under 25 % up to 2020, what means nearly 20 million of citizens. In article we describe development of poverty and social exclusion in Slovakia and at EU from 2008 to 2012 years.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

stratégia Európa 2020, chudoba a sociálne vylúčenie, riziko chudoby, závažná materiálna deprivácia, veľmi nízka intenzita práce, zisťovanie EU SILC

KEY WORDS

Europe 2020 strategy, poverty and social exclusion, at risk of poverty, severely materially deprivation, very low work intensity, EU SILC survey

1. ÚVOD

V roku 2000 Európska únia odsúhlasila tzv. Lisabonskú stratégiu, podľa ktorej sa do roku 2010 mala stať najdynamickejšou svetovou ekonomikou založenou na vedomostiach. Po piatich rokoch vrcholní predstavitelia EÚ stratégiu revidovali. Väčší dôraz položili na rast zamestnanosti a na členské štáty preniesli viac zodpovednosti prostredníctvom národných akčných plánov.

V marci 2008 vedúci predstavitelia EÚ schválili priority na posledné tri roky trvania stratégie a poverili Európsku komisiu, aby začala uvažovať o období po roku 2010. Lídri sa rozhodli, že sa nebudú zameriavať len na rast a zamestnanosť, ale do popredia postavili životné prostredie a občanov. Čoraz intenzívnejšie sa totiž ozývali hlasy, ktoré poukazovali na dôsledky zmeny klímy, starnutie populácie a rozširujúcej sa sociálnej exklúzie.

Európska komisia zorganizovala širokú internetovú konzultáciu o revízii Lisabonskej stratégie na jeseň roku 2009. Revidovaná stratégia nadviazala na predchádzajúce úspechy. Priority zostali zachované vrátane cieľa zvyšovať rast ekonomík, zamestnanosť a udržateľnosť stavu životného prostredia. Konzultačný dokument načrtával víziu, akým spôsobom sa bude stratégia EÚ do roku 2020 zameriavať predovšetkým na stabilizáciu situácie po kríze, na pomoc pri predchádzaní podobnej kríze v budúcnosti a na nasledujúce tri tematické ciele: vytváranie hodnôt cez znalosti, posilnenie postavenia občanov v inkluzívnych

spoločnostiach a vytváranie konkurencieschopného, prepojeného a ekologickejšieho hospodárstva.

2. STRATÉGIA EURÓPA 2020

Začiatkom roka 2010 Európska komisia vyhlásila Stratégiu na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, tzv. Európu 2020. Základom stratégie je vytvorenie podmienok na udržateľný rast (podpora ekologického a konkurencieschopného hospodárstva) a inkluzívny rast (vysoká miera zamestnanosti na podporu sociálnej a územnej súdržnosti). Hlavné ciele EÚ 2020 na základe odporúčania Rady ministrov pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravie a spotrebiteľské záležitosti zo 7. júna 2010 schválila Európska rada 17. júna 2010. Európska stratégia 2020 má päť hlavných cieľov:

- miera zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov by mala dosiahnuť 75 %,
- úroveň investícií do výskumu a vývoja by mala dosiahnuť 3 % HDP EÚ,
- v oblasti klímy/energie by sa malo dosiahnuť obmedzenie emisií CO₂ o 20 %, zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie na 20 % a zároveň zníženie spotreby energie o 20 %,
- podiel ľudí, ktorí predčasne ukončia školskú dochádzku, by sa mal znížiť pod 10 % a minimálne 40 % mladých ľudí by malo mať vysokoškolské vzdelanie,
- o 20 miliónov ľudí menej by malo byť ohrozených chudobou.

Národné vlády dostali úlohu vypracovať plány šité na mieru ich štádia vývoja v oblasti výskumnej infraštruktúry a výdavkov. Únia sa vzdala princípu jednotného prístupu pre všetkých a dáva priestor na prispôsobenie sa podľa národnej situácie.

Slovensko v Národnom programe reforiem 2010, ktorý zverejnilo v novembri 2010, svoje národné ciele stanovilo takto:

- miera zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov – národný cieľ Slovenska: 71 – 73 %,
- úroveň investícií do výskumu a vývoja – národný cieľ Slovenska: 0,9 – 1,1 % HDP SR,
- v oblasti klímy/energie – národný cieľ Slovenska: znížiť nárast emisií mimo schémy obchodovania s emisiami tak, aby nepresiahol úroveň z roku 2005 o viac ako 13 %, zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie na 14 %, zvýšiť energetickú efektívnosť pomocou úspory 11 % konečnej spotreby v porovnaní s priemerom v rokoch 2001 – 2005,
- podiel ľudí, ktorí predčasne ukončia školskú dochádzku – národný cieľ Slovenska: 30 %,
- o 20 miliónov ľudí menej by malo byť ohrozených chudobou – národný cieľ Slovenska: vymaniť z rizika chudoby 170-tisíc ľudí.

Príspevok sa ďalej zaoberá len cieľom pre oblasť sociálnej inklúzie, ktorým je do roku 2020 znížiť počet Európanov ohrozených chudobou o 20 miliónov ľudí. Už pri procese stanovenia cieľov je potrebné vychádzať z vymedzenia merateľného ukazovateľa. Pre cieľ v oblasti sociálnej inklúzie sa navrhuje hlavný indikátor *miera chudoby a sociálneho vylúčenia*, ktorý má presnú definíciu a metodiku cieľovej skupiny na úrovni EÚ. Cieľová skupina predstavuje ľudí, ktorí sú ohrození rizikom chudoby a/alebo závažnou materiálnou depriváciou a/alebo žijú v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou. Zdrojom údajov na výpočet jednotlivých zložiek

hlavného indikátora chudoby a sociálneho vylúčenia je výberové štatistické zisťovanie údajov o príjmoch a životných podmienkach (EU SILC). EU SILC je harmonizovaným zdrojom údajov o príjmoch, úrovni chudoby a sociálnom vylúčení v EÚ a poskytuje časový rad dát od roku 2005.

3. DEFINÍCIA INDIKÁTORA CHUDOBY A SOCIÁLNEHO VYLÚČENIA

Metodiku indikátora na meranie chudoby a sociálneho vylúčenia navrhli viacerí experti Eurostatu a národných štatistických úradov a bola predmetom diskusií na úrovni podskupiny pre indikátory sociálnej inklúzie. Dôležitým faktom je, že pri vymedzení indikátora na meranie chudoby a sociálneho vylúčenia sa vychádza z tzv. multidimenzionálneho prístupu k meraniu chudoby a sociálneho vylúčenia, keď indikátor je kombináciou 3 oblastí: príjmovej chudoby, materiálnej deprivácie a pracovnej intenzity. Indikátor je definovaný ako počet ľudí, ktorí sú ohrození rizikom chudoby alebo sú materiálne deprivovaní, alebo žijú v domácnosti s nízkou pracovnou intenzitou.

Na vysvetlenie indikátora chudoby a sociálneho vylúčenia je potrebné vymedziť metodiku jednotlivých zložiek indikátora:

Miera rizika chudoby

Osoby sú ohrozené rizikom chudoby, ak je ich ekvivalentný disponibilný príjem pod hranicou chudoby, ktorá je definovaná ako 60 % mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch).

Miera závažnej materiálnej deprivácie

Pojem deprivácia vo všeobecnosti vyjadruje pocit nedostatočného uspokojenia potrieb domácnosti a jej členov. Indikátor *miera závažnej materiálnej deprivácie* je definovaný ako podiel populácie, ktorá čelí vynútenému nedostatku aspoň v 4 z 9 nasledujúcich položiek, ktoré si domácnosť nemôže finančne dovoliť:

- 1) čeliť neočakávaným výdavkom,
- 2) ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu,
- 3) uhrádzať nedoplatky spojené s hypotékou alebo nájomným, úhradou za energiu alebo splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek,
- 4) jesť jedlo s mäsom, kuraťom alebo rybou každý druhý deň,
- 5) udržiavať primerané teplo v byte,
- 6) vlastniť práčku,
- 7) vlastniť farebný televízor,
- 8) vlastniť telefón,
- 9) vlastniť automobil.

Miera veľmi nízkej pracovnej intenzity

Pracovná intenzita domácnosti predstavuje pomer medzi počtom mesiacov, ktoré na jednej strane všetci členovia domácnosti v pracovnom veku počas príjmového referenčného obdobia odpracovali, a celkovým počtom mesiacov, ktoré by na druhej strane títo členovia domácnosti teoreticky mohli odpracovať. Definícia pracovného veku sa vzťahuje na osoby vo veku 18 – 59 rokov s vylúčením osôb, ktoré sú študentmi vo veku 18 – 24 rokov.

Indikátor *miera veľmi nízkej pracovnej intenzity* následne vyjadruje podiel osôb, ktoré žijú v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou. Domácnosť má

veľmi nízku pracovnú intenzitu vtedy, keď počet mesiacov odpracovaných všetkými členmi domácnosti v pracovnom veku tvorí menej ako pätinu (20 %) zo všetkých možných mesiacov, ktoré mohli títo členovia domácnosti teoreticky odpracovať.

4. VÝVOJ INDIKÁTORA CHUDOBY A SOCIÁLNEHO VYLÚČENIA A JEHO ZLOŽIEK V ROKOCH 2008 – 2012 NA SLOVENSKU

V tejto časti príspevku budeme analyzovať vývoj indikátora *chudoby a sociálneho vylúčenia* a jeho zložiek podľa údajov EU SILC 2008 až 2012.

Tabuľka č. 1: Podiel osôb ohrozených rizikom chudoby (v %)

Miera rizika chudoby	EU SILC 2008	EU SILC 2009	EU SILC 2010	EU SILC 2011	EU SILC 2012
SR	10,9	11,0	12,0	13,0	13,2

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, vlastné výpočty

Pri porovnaní sledovaných rokov sme na Slovensku v roku 2008, teda v referenčnom roku na stanovenie hlavného indikátora chudoby a sociálneho vylúčenia, zaznamenali najnižšiu mieru rizika chudoby – 10,9 % obyvateľstva. Vzhľadom na to, že indikátor *miera rizika chudoby* je úzko prepojený s príjmovou situáciou obyvateľstva, v ďalších rokoch sa na jeho vývoji negatívne prejavili dôsledky svetovej hospodárskej a finančnej krízy. Za sledované obdobie 5 rokov stúpol počet ohrozených obyvateľov o 2,3 percentuálneho bodu (p. b.), čo predstavuje približne 120-tisíc obyvateľov Slovenska.

Tabuľka č. 2: Podiel osôb ohrozených závažnou materiálnou depriváciou (v %)

Miera závažnej materiálnej deprivácie	EU SILC 2008	EU SILC 2009	EU SILC 2010	EU SILC 2011	EU SILC 2012
SR	11,8	11,1	11,4	10,6	10,5

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, vlastné výpočty

Pri materiálnej deprivácii sme na Slovensku od roku 2008 zaznamenali opačný trend v porovnaní s mierou príjmovej chudoby. Podľa údajov EU SILC 2008 bol na Slovensku podiel osôb ohrozených závažnou materiálnou depriváciou na úrovni 11,8 % obyvateľov a do roku 2012 postupne klesol na úroveň 10,5 % obyvateľov.

Tabuľka č. 3: Podiel osôb ohrozených veľmi nízkou pracovnou intenzitou (v %)

Miera veľmi nízkej pracovnej intenzity	EU SILC 2008	EU SILC 2009	EU SILC 2010	EU SILC 2011	EU SILC 2012
SR	4,2	4,4	6,5	6,1	5,7

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, vlastné výpočty

V prvých troch sledovaných rokoch môžeme na miere veľmi nízkej pracovnej intenzity pozorovať negatívny dosah svetovej hospodárskej a finančnej krízy, keď podiel osôb ohrozených nízkou pracovnou intenzitou narástol zo 4,2 % na 6,5 % obyvateľstva. V posledných dvoch rokoch sme zaznamenali mierny pokles až na úroveň 5,7 % v roku 2012, čo je však stále o 1,5 p. b. viac ako v referenčnom roku 2008.

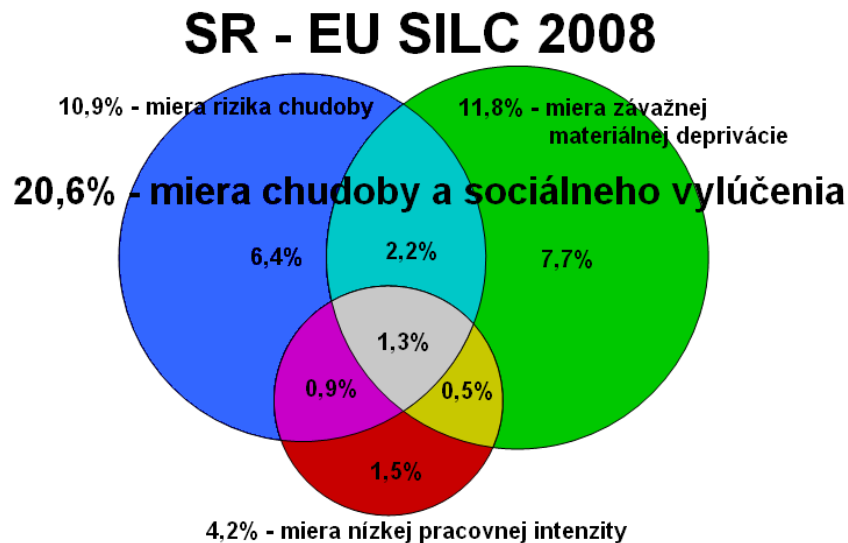
Tabuľka č. 4: Podiel osôb ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením (v %)

Miera chudoby a sociálneho vylúčenia	EU SILC 2008	EU SILC 2009	EU SILC 2010	EU SILC 2011	EU SILC 2012
EÚ27	23,7	23,2	23,7	24,3	24,9
SR	20,6	19,6	20,6	20,6	20,5

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, vlastné výpočty

Podľa údajov EU SILC 2008 bola na úrovni EÚ miera chudoby a sociálneho vylúčenia 23,7 %. Znamenalo to približne 116,5 milióna ohrozených Európanov. Na Slovensku bolo v roku 2008 ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením 20,6 % obyvateľstva, čo predstavovalo približne 1,11 milióna obyvateľov. Z analýzy prvých 5 rokov vyplýva, že vývoj miery takto ohrozených ľudí bol na Slovensku relatívne stabilný a celý čas pod európskym priemerom. Pri porovnaní rokov 2012 a 2008 sa situácia na Slovensku takmer nezmenila a miera chudoby a sociálneho vylúčenia klesla len o 0,1 p. b. Na úrovni EÚ27 sme však zaznamenali nárast o 1,2 p. b., čo znamená nárast ohrozených obyvateľov EÚ takmer až o 7,4 milióna Európanov.

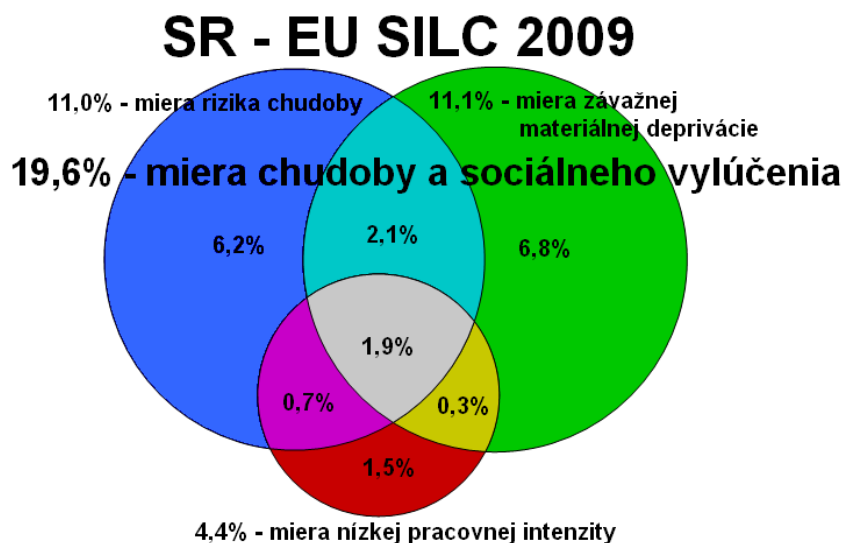
Ďalej sa podrobnejšie zameriame na analýzu zložiek a ich prienikov miery chudoby a sociálneho vylúčenia podľa jednotlivých rokov na Slovensku.

Obrázok č. 1: Miera chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku – EU SILC 2008

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, vlastné výpočty

Pri detailnejšom pohľade na mieru chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku sa môžeme pozrieť na jednotlivé čiastkové indikátory samostatne, resp. na ich jednotlivé prieniky. Najväčšiu časť celkového indikátora na Slovensku tvorila v roku 2008 *miera závažnej materiálnej deprivácie*. Môžeme povedať, že 7,7 % obyvateľstva bolo ohrozených len materiálnoú depriváciou. Najohrozenejšia je skupina obyvateľov, v ktorej sa prekrývajú všetky 3 čiastkové indikátory. V roku 2008 bolo takto ohrozených 1,3 % obyvateľstva SR.

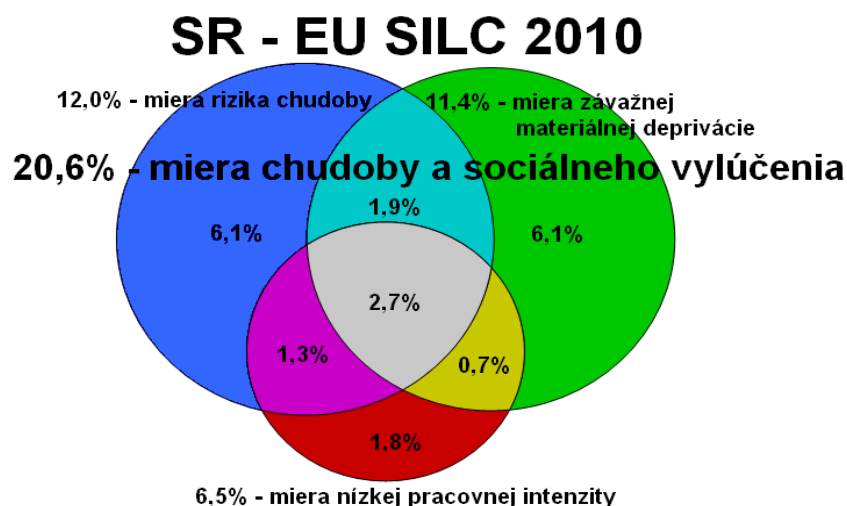
Obrázok č. 2: Miera chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku – EU SILC 2009

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, vlastné výpočty

V roku 2009 sa na Slovensku čiastkové indikátory *miera rizika chudoby* a *miera závažnej materiálnej deprivácie* takmer vyrovnali. Stále zostáva najviac ohrozených obyvateľov len materiálno depriváciou (6,8 %), nie je to však také dominantné ako v prechádzajúcom roku. Negatívny trend sme na Slovensku zaznamenali u obyvateľov ohrozených všetkými tromi čiastkovými indikátormi, keď ich miera ohrozenia stúpla na 1,9 % z celkového počtu obyvateľov SR.

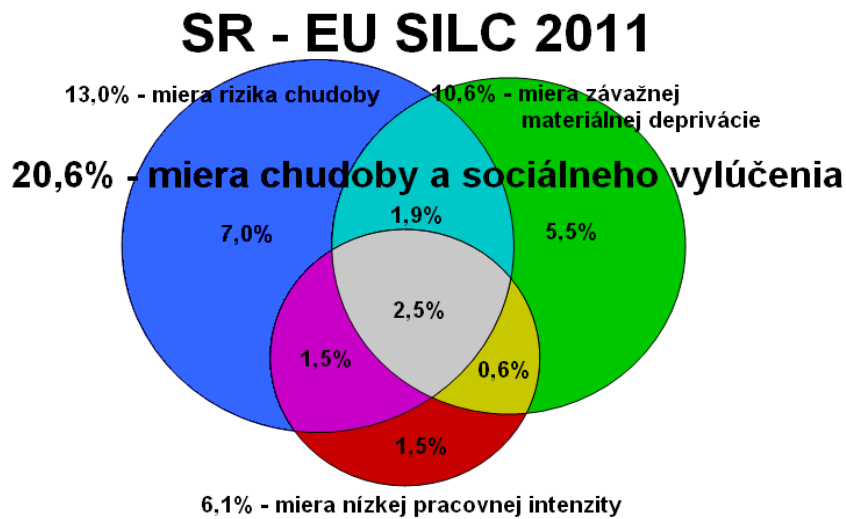
Obrázok č. 3: Miera chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku – EU SILC 2010

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, vlastné výpočty

V roku 2010 sa dominujúcou zložkou celkového indikátora na Slovensku stal čiastkový indikátor *miera rizika chudoby*. Celková miera hlavného indikátora narástla o 1,0 p. b. na úroveň 20,6 % obyvateľstva. Negatívny trend sa prejavil aj u najviac ohrozených obyvateľov (priemik všetkých 3 čiastkových indikátorov), keď ich miera ohrozenia stúpla na 2,7 %.

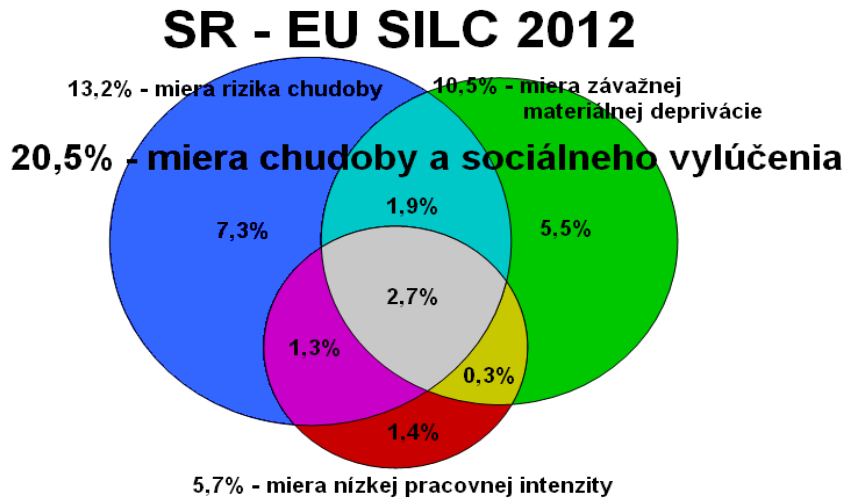
Obrázok č. 4: Miera chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku – EU SILC 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, vlastné výpočty

V roku 2011 celková miera hlavného indikátora na Slovensku zostala na rovnakej úrovni (20,6 % obyvateľstva). Negatívny trend sme zaznamenali pri čiastkovom indikátore *miera rizika chudoby*. Podiel „len“ takto ohrozených obyvateľov bol na úrovni 7,0 %. Prienik všetkých troch čiastkových indikátorov bol v tomto roku mierne nižší a dosiahol úroveň 2,5 %.

Obrázok č. 5: Miera chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku – EU SILC 2012

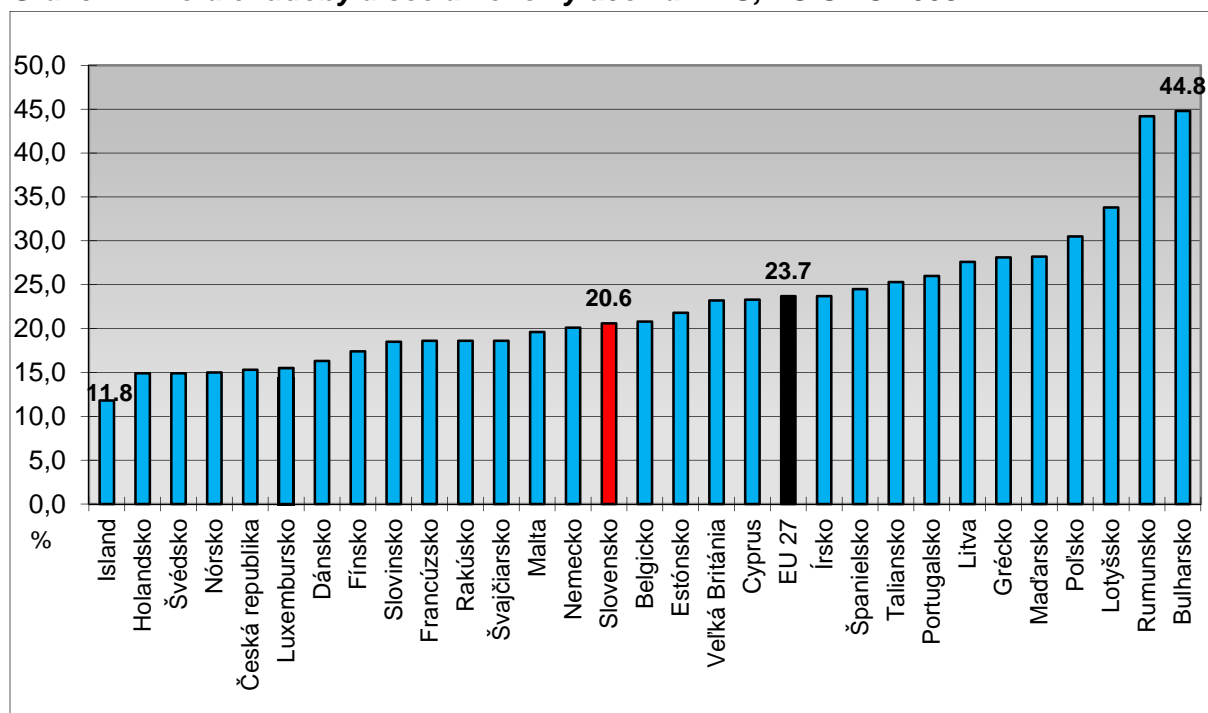

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, vlastné výpočty

Z čiastkových indikátorov sme v roku 2012 zaznamenali mierne negatívny trend pri miere rizika chudoby. Podiel len takto ohrozených obyvateľov bol na úrovni 7,3 %. Miera rizika chudoby je dominujúcou zložkou celkového indikátora, keď rozdiel oproti miere závažnej materiálnej deprivácie bol až 2,7 p. b. Prienik všetkých 3 čiastkových indikátorov bol v tomto roku mierne vyšší a dosiahol úroveň 2,7 %. Celková miera chudoby a sociálneho vylúčenia oproti predchádzajúcemu roku mierne klesla na úroveň 20,5 %.

5. VÝVOJ INDIKÁTORA CHUDOBY A SOCIÁLNEHO VYLÚČENIA V ROKOCH 2008 – 2012 NA ÚROVNI EÚ

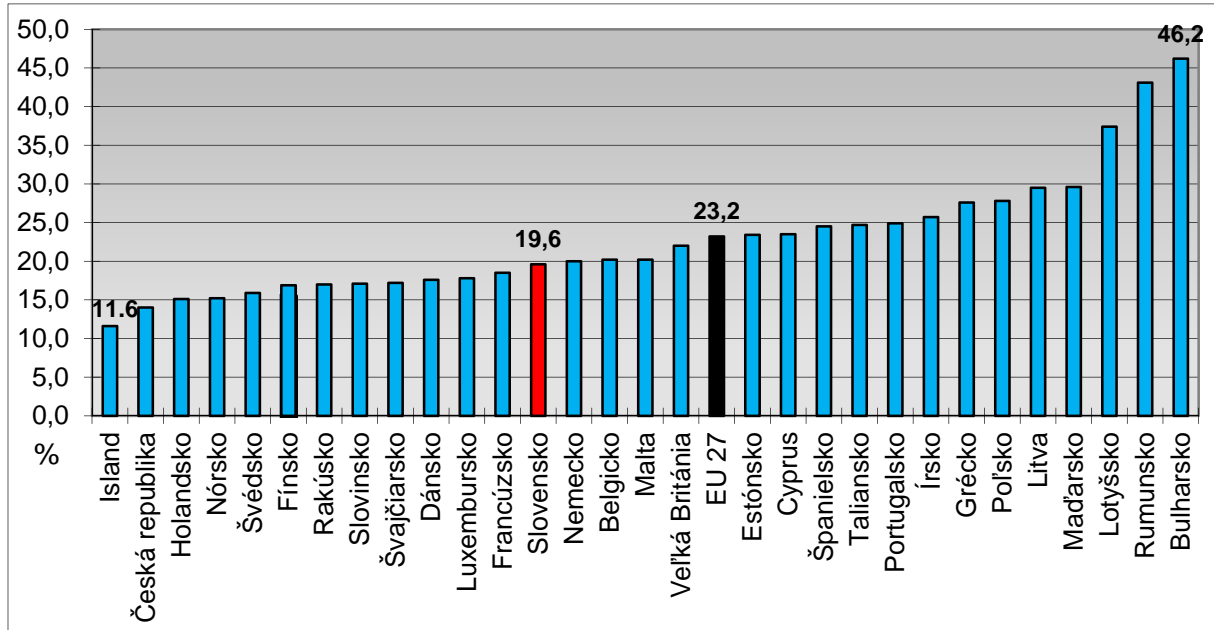
Graf č. 1: Miera chudoby a sociálneho vylúčenia v EÚ, EU SILC 2008

Zdroj údajov: Eurostat, vlastné výpočty

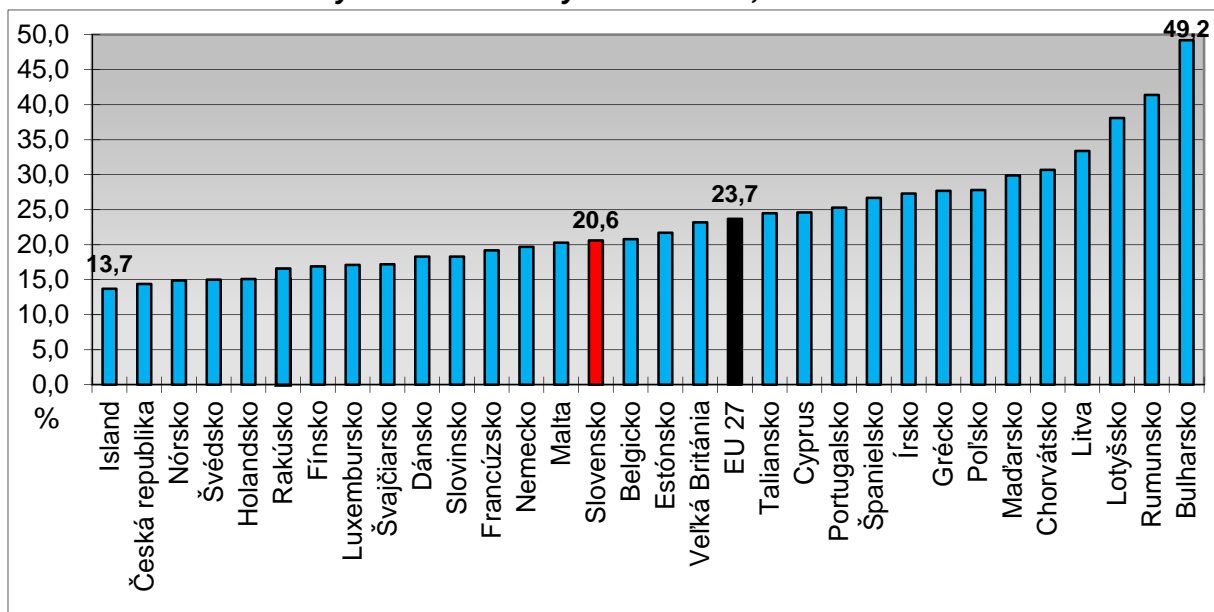
V roku 2008 (graf č. 1) boli na európskej úrovni chudobou a sociálnym vylúčením najmenej ohrození obyvatelia Islandu (11,8 %). Približne 15 % obyvateľov bolo ohrozených v Holandsku, vo Švédsku, v Nórsku a v Českej republike. Na Slovensku bolo ohrozených 20,6 % obyvateľov, čo predstavovalo o 3,1 p. b. menej, ako bol európsky priemer (23,7 %). Najviac boli ohrození obyvatelia Rumunska a Bulharska, kde miera chudoby a sociálneho vylúčenia dosiahla takmer 45 %.

V roku 2009 (graf č. 2) boli na európskej úrovni stále najmenej ohrození obyvatelia Islandu (11,6 %). V Českej republike klesla hodnota indikátora na 14,0 % a v Holandsku a Nórsku bolo naďalej ohrozených približne 15 % obyvateľstva. Na Slovensku bolo ohrozených 19,6 % obyvateľov, čo predstavovalo zníženie oproti roku 2008 o 1,0 p. b. Priemer EÚ27 bol na úrovni 23,2 %, čo bol pokles oproti predchádzajúcemu roku o 0,5 p. b. Naďalej najviac ohrození chudobou a sociálnym vylúčením boli obyvatelia Rumunska a Bulharska. V Bulharsku sa miera ohrozenia obyvateľstva dostala až nad 46 %.

Graf č. 2: Miera chudoby a sociálneho vylúčenia v EÚ, EU SILC 2009

Zdroj údajov: Eurostat, vlastné výpočty

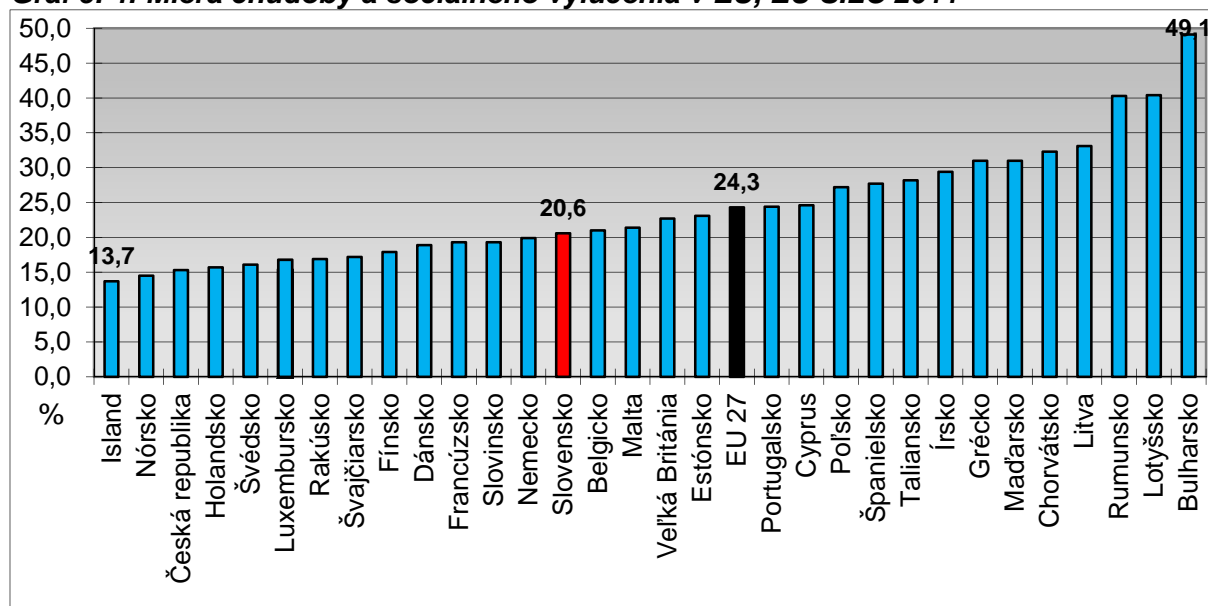
V roku 2010 (graf č. 3) stúpla miera chudoby a sociálneho vylúčenia na Islande na úroveň 13,7 %, stále to však bolo najmenej spomedzi európskych krajín. Na Slovensku bolo ohrozených 20,6 % obyvateľov, čo predstavovalo o 2,6 p. b. menej, ako bol európsky priemer (23,7 %). V dvoch najohrozenejších krajinách sme opäť zaznamenali opačný trend. Kým v Rumunsku klesla miera indikátora o 1,7 p. b., v Bulharsku sme zaznamenali oproti predchádzajúcemu roku nárast až o 3,0 p. b. na úroveň 49,2 %.

Graf č. 3: Miera chudoby a sociálneho vylúčenia v EÚ, EU SILC 2010

Zdroj údajov: Eurostat, vlastné výpočty

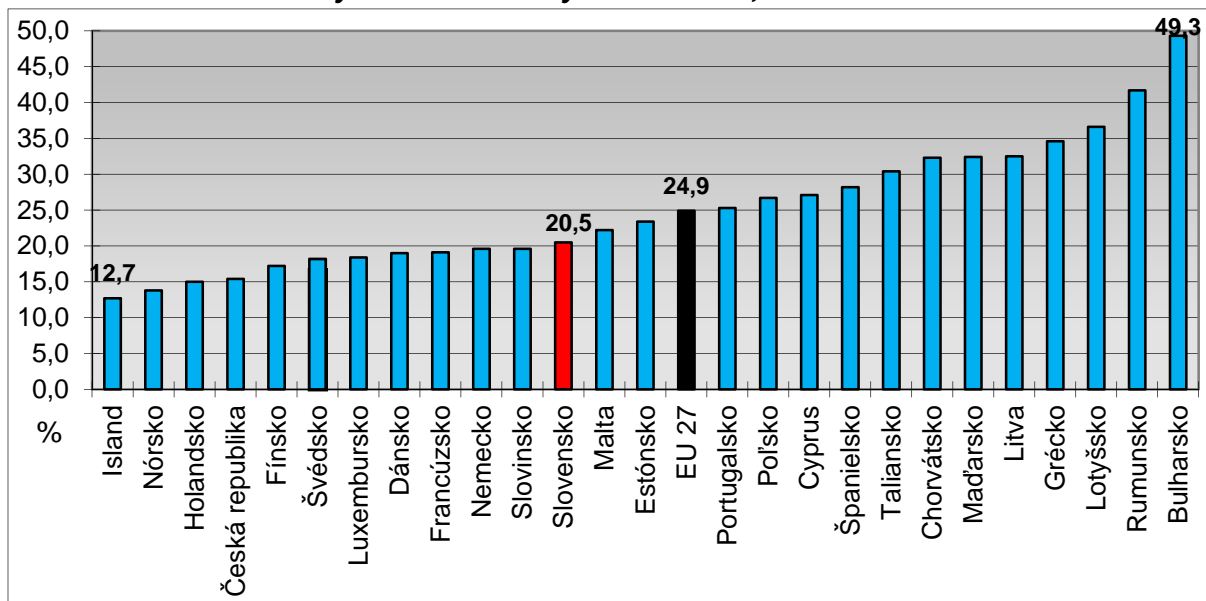
V roku 2011 (graf č. 4) miera chudoby a sociálneho vylúčenia na Islande zostala na rovnakej úrovni 13,7 %. Najmenej ohrozenými krajinami boli v tomto roku ďalej Nórsko a Česká republika. Na Slovensku zostala miera ohrozenia na úrovni 20,6 % obyvateľov, čo predstavovalo o 3,7 p. b. menej, ako bol európsky priemer (24,3 %). V Bulharsku sa negatívny trend z predchádzajúcich rokov zastavil a miera ohrozenia v tejto krajine zostala približne na úrovni 49 %. V Rumunsku pokračoval pozitívny trend a miera chudoby a sociálneho vylúčenia sa tam dostala na úroveň 40,3 %. Lotyšsko s mierou ohrozenia 40,4 % sa tak dostalo do horšej situácie ako Rumunsko.

Graf č. 4: Miera chudoby a sociálneho vylúčenia v EÚ, EU SILC 2011

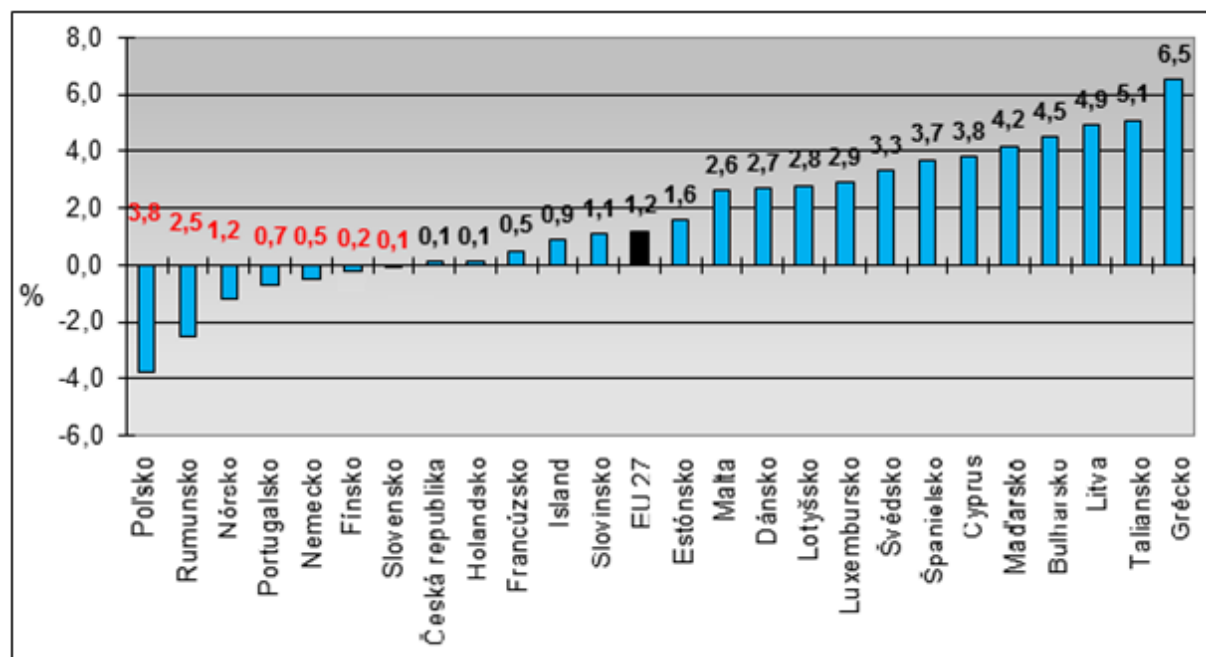
Zdroj údajov: Eurostat, vlastné výpočty

V roku 2012 (graf č. 5) sme v miere chudoby a sociálneho vylúčenia v najmenej ohrozených krajinách zaznamenali pozitívny trend. Na Islande klesla miera ohrozenia o 1,0 p. b., v Nórsku a Holandsku o 0,7 p. b. Na Slovensku nastalo veľmi mierne zlepšenie o 0,1 p. b. Naopak, negatívny trend sa prejavil v európskom priemere, keď obyvatelia EÚ27 boli ohrození na úrovni až 24,9 %, čo bolo v sledovaných piatich rokoch doteraz najviac. Prvýkrát sme zaznamenali nárast ohrozenia v Rumunsku, ktoré sa opäť stalo druhou najohrozenejšou krajinou.

Graf č. 5: Miera chudoby a sociálneho vylúčenia v EÚ, EU SILC 2012

Zdroj údajov: Eurostat, vlastné výpočty

6. INDIKÁTOR CHUDOBY A SOCIÁLNEHO VYLÚČENIA NA ÚROVNI EÚ – POROVNANIE ROKOV 2012 A 2008

Graf č. 6: Miera chudoby a sociálneho vylúčenia v EÚ – porovnanie rokov 2012 a 2008

Zdroj údajov: Eurostat, vlastné výpočty

Na grafe č. 6 je znázornené porovnanie mier chudoby a sociálneho vylúčenia medzi referenčným rokom 2008 a posledným dostupným rokom zisťovania EU SILC 2012. Cieľom stratégie Európa 2020 je zníženie miery ohrozenia chudobou a sociálnym vylúčením tak na európskej úrovni, ako aj v každej krajine. Na prvý pohľad je zrejmé, že tento cieľ sa zatiaľ nedarí naplňať vo väčšine európskych krajín.

Na Slovensku nastal v porovnaní rokov 2008 a 2012 mierny pokles miery ohrozenia o 0,1 p. b., čím sme sa zaradili medzi sedem krajín, o ktorých môžeme povedať, že zaznamenali pozitívny trend vo vývoji tohto indikátora. Mierny pokles bol zistený ešte vo Fínsku, v Nemecku a Portugalsku. K najväčšiemu poklesu došlo v Poľsku, kde miera chudoby a sociálneho vylúčenia klesla medzi rokmi 2008 a 2012 o 3,8 p. b. Vzhľadom na veľkosť jednotlivých krajín z hľadiska počtu obyvateľov najväčší pozitívny vplyv na celkovú mieru chudoby a sociálneho vylúčenia na európskej úrovni mal pokles indikátora v Nemecku, v Rumunsku a najmä v Poľsku. V Nemecku sa medzi rokmi 2008 a 2012 počet ohrozených osôb znížil o viac ako 400-tisíc, v Rumunsku o viac ako 500-tisíc a v Poľsku takmer až o 1,4 milióna obyvateľov.

Naopak, negatívny trend vo vývoji miery chudoby a sociálneho vylúčenia sme zaznamenali v ďalších 18 európskych krajinách. K nárastu do 1 p. b. došlo v Českej republike, v Holandsku, vo Francúzsku a na Islande. Nárast indikátora nad 4 p. b. hlásilo Maďarsko, Bulharsko, Litva, Taliansko; v Grécku sa podiel ohrozených obyvateľov zvýšil až o 6,5 p. b. Z pohľadu počtu obyvateľov bol zaznamenaný najväčší nárast, teda najväčší negatívny dosah na celkovú mieru chudoby a sociálneho vylúčenia na európskej úrovni, vo Francúzsku (565-tisíc), v Grécku (750-tisíc) a najmä v Španielsku (takmer 2 milióny) a v Taliansku (až 3,37 milióna). V rámci EÚ27 tento indikátor narástol o 1,2 p. b., čo v roku 2012 predstavovalo až o takmer 7,4 milióna Európanov viac ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením ako v referenčnom roku 2008.

7. ZÁVER

Cieľom článku bolo analyzovať vývoj miery chudoby a sociálneho vylúčenia na európskej úrovni a podrobnejšie na úrovni Slovenska. Indikátor slúži na meranie jedného z piatich hlavných cieľov stratégie EÚ 2020, ktorá si kladie za cieľ znížiť do roku 2020 počet Európanov ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením o 20 miliónov. Národným cieľom Slovenska je do roku 2020 znížiť počet takto ohrozených ľudí o 170-tisíc.

Pri analýze vývoja indikátora miera chudoby a sociálneho vylúčenia sme hodnotili roky 2008 až 2012. Rok 2008 bol referenčným rokom, z ktorého sa vychádzalo pri definovaní cieľa stratégie pre oblasť sociálnej inklúzie. Rok 2012 bol v čase písania príspevku posledným rokom, za ktorý boli dostupné údaje zo zisťovania EU SILC na európskej úrovni.

Z analýzy údajov vyplynulo, že celkovo bolo na Slovensku v sledovaných rokoch menej obyvateľov ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, ako je celoeurópsky priemer. Na Slovensku bol vývoj indikátora relatívne stabilný. Pri porovnaní rokov 2008 a 2012 sa situácia na Slovensku takmer nezmenila a miera chudoby a sociálneho vylúčenia klesla len o 0,1 p. b. Na úrovni EÚ27 sme však zaznamenali nárast o 1,2 p. b., čo znamená nárast ohrozených obyvateľov EÚ takmer až o 7,4 milióna. Na európskej úrovni boli z pohľadu chudoby a sociálneho vylúčenia najmenej ohrození obyvatelia Islandu, Nórska, Holandska, Českej republiky a Švédska. Naopak, k najviac ohrozeným chudobou a sociálnym vylúčením patrili obyvatelia Lotyšska, Rumunska a najmä Bulharska, kde je v ohrození chudoby a sociálneho vylúčenia až takmer polovica populácie tejto krajiny.

Z analýzy jednoznačne vyplýva, že v prvých rokoch realizácie Stratégie EÚ 2020 sa jej cieľ nedarí naplňať ani na európskej úrovni, ani vo väčšine európskych krajín. Medzi rokmi 2008 a 2012 sa miera chudoby a sociálneho vylúčenia znížila len v siedmich európskych štátoch vrátane Slovenska. Najvýraznejší pozitívny trend sme dosiaľ pozorovali v Poľsku, kde v sledovanom období indikátor poklesol o 3,8 p. b., čo predstavuje zníženie počtu chudobou a sociálnym vylúčením ohrozených obyvateľov Poľska o takmer 1,4 milióna. Naopak, najvýraznejší negatívny trend a najväčší negatívny dosah na celkovú mieru v rámci EÚ sa zistil v Grécku (nárast o 6,5 p. b., 750-tisíc obyvateľov), v Španielsku (nárast o 3,7 p. b., takmer 2 milióny obyvateľov) a najmä v Taliansku (nárast o 5,1 p. b., 3,37 milióna obyvateľov).

LITERATÚRA

- [1] ATKINSON, T., CANTILLON, B., MARLIER, E. and NOLAN, B. 2002. Social Indicators: The EU and Social Inclusion. Oxford: Oxford University Press.
- [2] EUROSTAT 2002. Income, Poverty and Social Exclusion: Second Report. Luxembourg: Eurostat.
- [3] MARLIER, E., ATKINSON, A. B., CANTILLON, B. and NOLAN, B. 2007. The EU and social inclusion. Bristol: Facing the challenges The Policy Press.
- [4] MARLIER, E. AND NATALI, D. WITH VAN DAM, R. (editors/2010). Europe 2020: Towards a more Social EU? Brussels: P. I. E. Peter Lang.
- [5] DICKES, P., FUSCO, A. and MARLIER, E. 2010. „Structure of national perceptions of social needs across EU countries“. Social Indicators Research, Vol. 95, No. 1, pp. 143 – 167.
- [6] COURARD, Ph. 2010. Foreword by Mr. Philippe Courard. Belgian Secretary of State for Social Integration and Combating Poverty. In: FRAZER, H., MARLIER, E., NICAISE, I.: A Social Inclusion Roadmap for Europe 2020. Amtwerp: Garant, 2010, 9 – 13.
- [7] EUROPEAN COMMISSION (2010b). Europe 2020: A European Strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Communication NO COM (2010) 2020, Brussels: European Commission, 2010.
- [8] FUSCO, GUIO, MARLIER (2011). Income Poverty and Material deprivation in European countries. 2011.

RESUMÉ

Témou predloženého príspevku je analýza jedného z piatich cieľov stratégie EÚ 2020, ktorým je znížiť do roku 2020 o 20 miliónov počet Európanov ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením. Indikátor je analyzovaný za roky 2008 až 2012 ako komparácia krajín na európskej úrovni s podrobnejším zameraním na Slovensko v každom z analyzovaných rokov.

Príspevok poukazuje na to, že cieľ stratégie sa zatiaľ nedarí naplňať vo väčšine európskych krajín. Pozitívny trend vo vývoji indikátora bol zaznamenaný len v siedmich krajinách vrátane Slovenska. V rámci EÚ27 indikátor narástol o 1,2 p. b., čo predstavovalo v roku 2012 takmer až o 7,4 milióna Európanov viac ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením ako v referenčnom roku 2008.

RESUME

The theme of the present paper is to analyze one of the five objectives of the EU 2020 strategy – to reduce in 2020 to 20 million the number of Europeans at risk of

poverty and social exclusion. The indicator is analyzed for the years 2008-2012 as comparison of the countries at European level, with a more detailed focus on Slovakia in each of the analyzed years.

Contribution points out on the fact that the objective of the strategy is unable to fulfill in most European countries yet. Positive trend in the indicator was recorded only in seven countries, including Slovakia. Within the EU27, there has been an increase by 1,2 pp in this indicator, which represented by nearly 7,4 million Europeans more at risk of poverty and social exclusion in 2012 than in the reference year 2008.

PROFESIJNÝ ŽIVOTOPIS

Mgr. Róbert Vlačuha vyštudoval Prírodovedeckú fakultu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, odbor matematický manažment. Od roku 2004 pracuje v Štatistickom úrade SR. Venuje sa najmä oblasti chudoby, materiálneho a sociálneho vylúčenia. Na túto tému publikoval príspevky v domácich i zahraničných časopisoch a zúčastňuje sa na vedeckých konferenciách doma i v zahraničí. V súčasnosti je vedúcim oddelenia Štatistiky životnej úrovne obyvateľstva Štatistického úradu SR.

KONTAKT

robert.vlacuha@statistics.sk